

moet men echter door het verwijderen van infectiehaarden in neusbijholten en tonsillen, door spoelingen of afzuigen of door het langdurig toedienen van kleine doses antibiotica, de agressor numeriek verzwakken om tezamen met actieve immunisering dit doel te bereiken. Daar allergie en infectie zeer vaak samengaan en elkaar versterken, zal vermindering van de infectie verbetering van de allergie kunnen betekenen.

Allergeen-extracten

Bij contact met een allergeen wordt door patiënten met allergische constitutie eveneens een immuunstof gevormd, die reagine genoemd wordt. De reaginen zijn zeer speciale antistoffen waarvan men de aanwezigheid eenvoudig kan aantonen door wat serum, bv. van een hooikoorts-patiënt, in de huid van een normale proefpersoon te spuiten. Door deze „passieve overdracht” blijkt dit huidplekje op pollen dezelfde urticaria-reactie te geven als de huid van de hooikoorts-patiënt. Bij de behandeling met pollen-extracten nu wordt de reactie van reagine en allergeen verhinderd door het verschijnen van een eveneens kwantitatief aantoonbaar „blocking anti-body”. Bij een juist gedoseerde en lang genoeg voortgezette hyposensibilisatiekuur kan de titer van deze anti-reaginen zo hoog opgevoerd worden, dat de huidreactie op het allergeen geheel verdwijnt en de patiënt dus elke hoeveelheid pollen reactieloos kan verdragen. Jammer genoeg is dit resultaat tijdelijk, zodat de injecties van tijd tot tijd herhaald moeten worden om het resultaat te behouden. Dit bewijs voor de genezende werking van de extracten geldt niet alleen voor hooikoorts maar voor alle soortgelijke sensibilisaties.

Een tweede argument voor de genezende werking van deze extracten is het feit, dat tijdens de kuur de eosinofiele cellen in bloed en neusslijm sterk verminderen. Eosinofilie is immers een symptoom van de actieve allergische reacties. De hooikoorts-patiënt heeft in de wintermaanden geen eosinofilie, maar bij kunstmatig opwekken van een pollen-reactie verschijnen de eosinofiele cellen terstond.

Bij allergische patiënten heeft men nagenoeg altijd te maken met het in elkaar grijpen van allergische, psychische en infectieuze factoren die in wisselende mate het ziek zijn van de patiënt bepalen. Voor genezing is het vaak voldoende, één van deze factoren te verbeteren. Vandaar, dat extract- en vaccin-behandeling, maar ook psychotherapie met succes toegepast worden.

Dit steeds wisselende individuele patroon van oorzaken, maar ook het afhankelijk zijn van de resultaten van een juiste dosering, maakt het verrichten van betrouwbare dubbel-blinde proeven wel zeer moeilijk. Waar dit gedaan is, wijzen de uitkomsten op een groter succes van de specifieke therapie dan van het placebo. Evenwel juist de sterke psychische component bij de allergische patiënt maakt dat óók de suggestie, die steeds van het placebo uitgaat, een gunstig effect heeft. Ondanks deze twijfel heeft de vaccin- en extract-behandeling zich door de jaren gehandhaafd. Zelfs de antihistaminica hebben de hooikoorts-desensibili-

13 JULI 1963 NED. T. GENEESK. 107. II. 28
satie niet blijvend kunnen vervangen. De patiënten kwamen eigener beweging weer terug.

Bij voorzichtige deskundige toepassing zijn de gevaren gering en zeker niet groter dan van de medicamenten die ons voor deze patiënten ten dienste staan.

Literatuur: DISHOECK, H. A. E. VAN en S. P. KLEIN (1943) An anti-reagin in the desensitization of patients with allergic diseases. *Acta med. scand.* **115**, fasc. IV. — VOORHORST, R. (1962) *Basic facts of allergy*. Stenfert Kroese, Leiden.

OVERGEVOELIGHEIDSREACTIE NA DKTP-VACCINATIE (*Naschrift*)

Van deskundige zijde wordt er onze aandacht op gevestigd dat zich in België een sterfgeval heeft voorgedaan: een jonge vrouw overleed enkele uren na de toediening van het orale polio-vaccin. Het vermoeden bestaat dat er ook hier sprake was van een overgevoeligheid tegenover penicilline.

Wanneer er bij de patiënt, genoemd in vraag Nr. 37 een overgevoeligheid tegenover penicilline bestaat, zou dus toediening van een oraal vaccin niet in aanmerking komen en men zou dan — zeker nu er reeds twee injecties tegen poliomyelitis zijn gegeven — beter van verdere vaccinatie tegen poliomyelitis kunnen afzien.

BOEKAANKONDIGINGEN

Methods of immunohaematologic research (a series of colloquia held at the 8th congress of the European Society of Haematology, Vienna 1961). Onder redactie van C. STEFFEN, 202 bl., 40 fig., 42 tabellen. S. Karger en Co., Basel, New York 1963. Prijs: gekart. DM. 52.

Vooraanstaande onderzoekers op het gebied van de immunohematologie namen tijdens het 8e congres van de Europese Vereniging voor Hematologie in 1961 te Wenen deel aan een serie van discussies betreffende serologische en immunochemische technieken. Besproken werden de proef van Coombs onder leiding van VAN LOGHEM, de leukocyten-agglutinatie-reactie (DAUSSET), de coombs-consumptieproef (STEFFEN), de passieve hemagglutinatie-reactie (EYQUEM), immuno-elektroforetische methoden (SELIGMANN) en ultracentrifugerings-technieken (ELIAS).

Vooraf voor diegenen, die zich bezighouden met research op deze gebieden, is dit verslag van grote waarde. Het is alleen te betreuren, dat de tijd tussen de discussies en het verschijnen van het verslag vrij lang is geweest.

R. GOUDSMIT

Medizinischer Okkultismus. Paramedizin. Onder redactie van O. PROKOP. 272 bl., fig., tabellen. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena 1962. Prijs: geb. DM. 18,80.

Prof. PROKOP heeft in dit boek te zamen met een aantal medewerkers verschillende onderwerpen behandeld die naar zijn mening onder het hoofd „Okkultismus” thuis horen. Occulte taal, irisdiagnose, levende-cellen-therapie, wicelroede lopen, pendelen, enz. worden aan een kritische beschouwing onderworpen. Aan het eind van ieder hoofdstuk bevindt zich een uitgebreide literatuuropgave.

Het is jammer dat op verschillende plaatsen blijk gegeven wordt van een zekere mate van vooringenomenheid, dubbel jammer omdat de aangevoerde kritische argumenten zeer zeker afdoende zijn.

H. DE VOS